

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Nummer 176

zomer 2026

Aves Visum

In deze Aves Visum ...

- 5** Waarom vogels kijken goed is voor je brein
- 6** Helpende (h)(m)and voor de ransuil
- 8** Toename rosse vleermuis in het Schiebroekse park
- 10** Ik ben de brandnetel en jullie noemen mij onkruid
- 12** Een voedselmoeras – in gesprek met Dirk Gravesteyn
- 14** De Fakkel – Leo de Rooij aan het woord . . .
- 20** Pas op! Eikenprocessierups
- 22** Basiscursus natuur in het Rottemeregebied
- 24** Natuur vanachter de ontbijttafel
- 26** Bioblitz Rottemeren 2026

En verder ...

- 4** Van het Bestuur
Van de Redactie
- 7** Waterdier van het jaar 2026 –
schaatsenrijder
- 11** Natuurinformatie op de golfbaan
- 16** Bijdehand – hoe snel kunnen bijen vliegen
Column SBB – Jelle Naalden stelt zich voor
- 17** Rotta Jeugd – Pionieren in de natuur
- 18** Rotta natuurwerk- Reuzenberenklauwen
- 19** Bericht uit de plantenwerkgroep
- 21** Dit voorjaar al 23.000 vissen door
vislift Zevenhuizer Verlaat
- 23** Neem geen planten mee van
vakantieadres
- 25** Volle maan en de invloed op eb en vloed
- 27** Insect van het jaar 2026 –
grote rietsigaargalvlieg
- 28** Mystery Bird

Voorpagina

Bijeneter © Rob van den Heuvel

De foto is genomen in het natuurgebied Oranjezon op Walcheren in Zeeland. Een van de twee locaties in Nederland waar de voor ons zeldzame bijeneters sinds 2016 broeden: afgelopen jaar 10 succesvolle broedparen. Begin mei arriveren ze vanuit Zuid-Afrika en in de loop van augustus vliegen deze kleurrijk-ste vogels van Europa weer daar maar toe om te overwinteren.

Nieuwe fietsen ouderwetse service

www.reijneveldrijwielen.nl

RIESE & MÜLLER

Zuidplasstraat 4, Moerkapelle • 079 - 593 3388

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

Email info@rotta-natuur.nl

Website <https://www.rotta-natuur.nl>

ANBI RSIN-816580662

Iban NL60 TRIO 0254 40 52 23

KvK Haaglanden, nr. 40464998

Natuur- en Vogelwacht Rotta is een natuurbeschermingsvereniging, actief in het Recreatiegebied Rottemeren en de omliggende gemeenten Zuidplas, Lansingerland en de noordrand van Rotterdam. De vereniging heeft ten doel flora en fauna in het landschappelijk gebied in brede zin te verbeteren en te beschermen. Ook heeft de vereniging het doel om haar leden en geïnteresseerden te informeren over wat de natuur te bieden heeft. De vereniging is opgericht op 9 februari 1982.

Lidmaatschap: minimaal € 12,50 per jaar

Ledenbeheer: leden@rotta-natuur.nl

Bestuur

Voorzitter: Peter Wienbelt - 0651 488 475

email: voorzitter@rotta-natuur.nl

Secretaris: Arie Sonneveld - 0613 564 266

email: secretaris@rotta-natuur.nl

Penningmeester: Marcel Heikens - 0651 564 777

email: penningmeester@rotta-natuur.nl

Leden:

Marijke den Oudendammer - 0628 518 105

Arend Hoogeveen - 0683 698 450

Bert van den Bulk - 0623 979 172

Vacature

Vertrouwenspersoon:

Josien Hofs - 0612 134 683

Verenigingsgebouw Natuurcentrum Trefpunt Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

010 - 521 63 34 (alleen tijdens openingstijden)

Beheerder: Ad Somers - 0639 321 113

email: trefpunt@rotta-natuur.nl

Open: donderdag 10.00 - 15.00 uur

zaterdag 13.00 - 16.00 uur (zie Nieuwsflits)

Aves Visum

Redactie: Josien Hofs, Arend Hoogeveen en Hans Soeterbroek, redactieadres: avesvisum@rotta-natuur.nl.

Aves Visum verschijnt 4 keer per jaar in maart, juni, september en december. Iedereen kan een artikel insturen. De redactie kan om moverende redenen artikelen inkorten, wijzigen of weigeren.

Druk: Editoo, Veenendaal

ROTTA ADVIES- en WERKGROEPEN

Rotta Jeugd

info Rixte Boskma

jeugd@rotta-natuur.nl

Rotta Natuurwerk

Info Rien van der Vorm

natuurwerk@rotta-natuur.nl

Rotta Onderzoek

Info Maurice van Veen

onderzoek@rotta-natuur.nl

Rotta Plantenwerkgroep

info Josien Hofs

plantenwerkgroep@rotta-natuur.nl

Rotta Roofvogel- en uilenwerkgroep

info Fulco den Hollander

roofvogelwerkgroep@rotta-natuur.nl

Rotta Tuin- en Vogeladvies

Info Rita-Schmidt-Bol

advies@rotta-natuur.nl

Expeditie Rotta

Info Peter Wienbelt

expeditie@rotta-natuur.nl

Rotta ledenavonden

Info Marcel van Veelen

ledenavond@rotta-natuur.nl

Rotta Ledenexcursies

Info Bert van den Bulk

excursies@rotta-natuur.nl

Ruimtelijke Ontwikkelingen

info Arend Hoogeveen | Arie Sonneveld

ruimte@rotta-natuur.nl

Trefpunt Vrijwilligers

Info Annet van der Kooij

trefpunt-op-zaterdag@rotta-natuur.nl

Rotta Communicatie en Website

Info Birgitte Blom

website@rotta-natuur.nl

Zie voor excursies, natuurwandelingen, activiteiten en evenementen de maandelijks per e-mail verzonden **Nieuwsflits**. Ook kun je daarvoor op onze website www.rotta-natuur.nl de **Activiteitenagenda** raadplegen.

Van het Bestuur

Eens in de zes weken vergadert het Rotta-bestuur aan de grote tafel in het Trefpunt. Dat is zeker niet de enige tafel waar Rotta aanschuift. Ik noem een paar voorbeelden.

In de eerste plaats *Staatbosbeheer*. De coördinatoren van het Natuurwerk hebben regelmatig overleg over onder andere het vrijwilligerswerk dat wij in het Rottemeren uitvoeren. In april werd ik uitgenodigd om aan te schuiven bij de een intern overleg over de inrichting van de Bleiswijkse Zoom. Maurice van Veen, die het gebied op zijn duimpje kent, werd vooraf om input gevraagd.

Arend Hoogeveen onderhoudt het contact met gemeente *Zuidplas* via het Platform Mooi Zuidplas. In *Lansingerland* zitten Jaap van Lien, Kees Verhoeff en Arie Sonneveld regelmatig aan tafel om al in een vroeg stadium mee te denken over de ruimtelijke ontwikkeling in het gebied. Ook worden er samen met betrokken ambtenaren veldbezoeken gebracht.

In juli '25 ontvingen we het team van *Milieufederatie Zuid-Holland* tijdens een mooie rondleiding in het Koornmolenlengat. Afgelopen september hebben we ons jaarlijks overleg gehad met *Natuurmonumenten*, dit keer in de prachtige belevenisboerderij Schieveen. Aansluitend hebben we een bezoek gebracht aan de polder Noord Kethel waar Rotta mogelijk een bijdrage gaat leveren aan het verwerven van een perceel dat omgezet wordt naar biologisch beheer met als bestemming weidevogelgebied. Tussendoor vindt regelmatig overleg plaats met beide organisaties.

Rotta wordt in de *Alliantie GroenBlauwe Rotte* vertegenwoordigd door opnieuw Arend Hoogeveen. Deze Alliantie zet zich in voor het behoud, herstel en versterken van natuur, landschapsschoon en cultuurhistorie in het Rottemerengebied.

In december spraken we met onze natuurvrienden van *Natuur- en Milieubescherming Pijnacker (NMP)*. Er is veel overeenkomst tussen onze verenigingen, soms liggen accenten net wat anders. Tijdens Expeditie Rotta-editie in mei, in de Groenzoom, gaan we gezamenlijk op pad. Begin dit jaar brachten we een bezoek aan het *Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard*. Een eerste kennismaking, verkenning van raakvlakken.

Tot slot schuift Ruud Kolpa sinds kort aan bij het *Gebruikersplatform de Groenzoom*. Het gebruikersplatform is in 2016 opgericht om gevraagd en ongevraagd advies te geven over de inrichting en het beheer met betrekking tot de kernfuncties (Waterberging, Recreatie en Natuureducatie, Natuurontwikkeling en Landschapsbeleving) aan betrokken partijen, activiteiten in het gebied te stimuleren en bovendien actief contact te zoeken met de gebruikers van het gebied.

Deze contacten vergroten onze invloed en versterken de gemeenschappelijk inzet voor de schaarse en kwetsbare natuur in onze omgeving.

Peter Wienbelt

Van de Redactie

Van een fijnzinnige observatie in de eigen achtertuin tot de gestage opmars van de rosse vleermuis in ons werkgebied, de Aves Visum doet weer verslag van een bruisend verenigingsleven. We noemen de acties om het verblijf van de ransuil in de omgeving te vergemakkelijken, een inkijkje in de wereld van de Plantenwerkgroep, onze bijdrage aan de Bioblitz en hoe een nieuwe Rotta-cursus een schot in de roos blijkt te zijn. Wie de website in de gaten houdt weet dat dit maar een deel is van wat we allemaal doen.

De rubriek van Rien van der Vorm laat zien hoe Rotta de ongewenste en opdringerige invasieve exoten in het Hoge Bergsche Bos te lijf gaat, een man/vrouwmoedig verhaal wat ook nog heel wat uithoudingsvermogen zal vergen.

We maken nader kennis met Jelle Naalden, die al een aantal jaren als ecooloog werkzaam is bij Staatsbosbeheer, en sinds vorig jaar onder andere gestationeerd is op de Kooilaan in Bleiswijk. Zijn kennis en adviezen zijn vast en zeker waardevol voor de verdere uitbouw van het ingezette beheer beleid, we juichen zijn komst dan ook toe. Hoe breder en diepgaander de perspectieven, des te beter voor de ontwikkeling van de biodiversiteit. Ook in de landbouw wordt aan biodiversiteit gewerkt, soms met verrassende initiatieven, zoals je kunt lezen in het gesprek met bio-boer Dirk Gravesteyn over de aanleg van een voedselmoeras.

Meer achtergrond bij actuele ontwikkelingen krijg je in het stuk over de gevreesde eikenprocessierups, en er wordt een lans gebroken voor de brandnetel, die wordt verguisd, gegeten en door vlinders als de atalanta gebruikt om eitjes af te zetten.

De Fakkelt is in handen van een prominent maar misschien minder bekend Rottalid, namelijk de man achter de maandelijkse Nieuwsflits en de publiciteit in de streekbladen. Het is dat stille en onzichtbare werk dat zo belangrijk is: communicatie verzorgen. Dat geldt ook voor het vele werk 'achter de schermen' dat verzet is om de website te vernieuwen. Het resultaat is erg mooi en eigentijds.

Heb je een idee of een tip voor een artikel in Aves Visum? Spreek ons aan of stuur een berichtje naar avesvisum@rotta-natuur.nl

Uit nieuw Amerikaans onderzoek blijkt dat de hersenstructuur van gevorderde vogelkijkers verschilt van die van beginnende vogelliefhebbers. De aanpassingen in hun hersenen helpen wellicht bij het op naam brengen van vogels. Wetenschappers vermoeden dat zo'n aangepaste structuur ook kan bufferen tegen leeftijdsgebonden aftakeling van de hersenen.

Ervaren vogelkijkers hebben vaak maar een glimp van een vogel nodig om te weten met welke soort ze te maken hebben. Ze hebben hun hersenen getraind op het herkennen van vogels - tot in detail, net zoals mensen dat kunnen bij het leren van een nieuwe taal of het leren bespelen van een instrument. In de vakwereld noemt men dat neuroplasticiteit: de mogelijkheid van onze hersenen om zich aan te passen, hersencellen te reorganiseren en nieuwe verbindingen te maken. Dat is een continu proces dat levenslang doorgaat. Neuroplasticiteit zorgt er ook voor dat hersencellen elkaar kunnen compenseren: wanneer door veroudering of andere oorzaken een deel van de hersenen niet goed meer functioneert, kunnen andere hersendelen die functies (deels) overnemen. Neuroplasticiteit is ook de reden waarom je expert in iets kan worden.

Het experiment: experts versus beginners

Om na te gaan hoe dat bij vogelkijkers zit, onderzochten Canadese wetenschappers de hersenkenmerken van 48 vogelliefhebbers, gelijkmatig verdeeld over beginnelingen en gevorderden, tussen 22 en 79 jaar oud. Aan die vogelkijkers werd een foto van een vogel voorgelegd die ze minder dan 4 seconden te zien kregen. Tien seconden later werden vier foto's getoond, en moesten de vogelkijkers de aanvankelijk getoonde soort eruit pikken. Daarbij werd (uiteraard) gebruik gemaakt van foto's van 18 gelijkende soorten (waarvan 6 Canadese en 12 'niet-lokale' soorten). Dat experiment werd 72 keer herhaald, terwijl de hersenactiviteit van de vogelkijkers gemonitord werd.

Zichtbare veranderingen in de hersenstructuur

Zoals verwacht waren ervaren vogelkijkers beter in het herkennen van vogels dan beginners: van de lokale soorten herkenden de experts gemiddeld 83% correct, van de niet-lokale 61%. Bij de beginners bedroeg het percentage in beide categorieën 44%. Opvallend: bij het determineren van de niet-lokale soorten was er bij de

experts verhoogde hersenactiviteit in drie delen van de hersenen (de bilaterale prefrontale cortex, de sulcus intraparietalis en de rechter occipitaalkwab), maar niet bij de beginners. Die gedeeltes zijn verantwoordelijk voor het verwerken van visuele informatie, het herkennen van objecten en het werkgeheugen (tijdelijke opslag van informatie). Die hersengebieden waren bij gevorderde kenners complexer gestructureerd dan bij beginners. Dat doet vermoeden dat vogelexpertise opbouwen zorgt voor een reorganisatie van je hersenen.

Een buffer tegen veroudering

Door ouderdom vermindert de complexiteit van de hersenorganisatie doorgaans. Dat werd bij dit onderzoek ook vastgesteld in beide categorieën (zowel beginners als experts). Maar bij gevorderde vogelkijkers was die achteruitgang minder uitgesproken dan bij beginners. Vermoedelijk draagt vogels kijken bij aan de zogenaamde cognitieve reserve: het vermogen om te compenseren voor schade in de hersenen. Die reserve komt vooral van pas bij hersenaandoeningen zoals Alzheimer.

Vogels kijken vergt inspanningen van verschillende cognitieve domeinen: je moet oplettend zijn, geluiden oppikken evenals visuele prikkels en je geheugen met soortenkenmerken aanspreken. Ideaal dus om je hersenen te (blijven) trainen. Dit onderzoek belicht maar één van de vele positieve aspecten van vogels kijken. Vorig jaar verscheen nog een review-artikel over de voordelen van dit tijdverdrijf, gaande van mentale gezondheid tot sociale aspecten. Dat wetenschappelijke overzicht kan je hier terugvinden. <<

Bron: www.natuurpunt.be - tekst: Wim Veraghtert
Wing et al. 2026. *The tuned cortex: Convergent expertise-related structural and functional remodeling across the adult lifespan. The Journal of Neuroscience*

Helpende (h)(m)and voor de ransuil

Fulco den Hollander

De ransuil heeft het moeilijk en andere soorten staan al snel meer in de belangstelling. Landelijk wordt gevraagd om meer aandacht aan de ransuil te besteden. Hierbij een voorbeeld hoe wij als Rotta Roofvogel- en uilenwerkgroep hieraan invulling hebben gegeven.

Een ransuil is natuurlijk bekend van de winterroest, waar je soms wel 20 exemplaren in een boom bij elkaar kunt zien zitten. In ons werkgebied zijn de bekende roestplaatsen inmiddels opgedroogd. In het broedseizoen zijn ze minder goed zichtbaar en broeden ze voornamelijk in oude kraaien- of eksternesten. Pas als de jongen het nest verlaten, kun je ze makkelijker ontdekken. Als je in het donker eropuit gaat, brengen ze je door het piepende geluid, zo naar hun rustplek toe. Vaak zijn de kuikens ook nog niet zo schuw en blijven ze rustig zitten en turen ze onverstoord terug.

Op zo'n 4,5 meter hoogte is het nestmandje stevig in de boom bevestigd. © Fulco den Hollander

Een enkele keer hoor je hun roep ook overdag. Zo was ik vorig jaar op zoek naar een kerkuilkast toen ik de roep van een ransuilskuiken hoorde. Ik kon hem echter niet ontdekken, maar een paar dagen later ben ik opnieuw gaan kijken en zag ik toch een volwassen exemplaar in de buurt.

Afgelopen voorjaar hebben wij op een locatie in het Middengebied van de Zuidplaspolder een wilgentenen mandje in een boom bevestigd. Daar zaten een paar jaar geleden al enkele ransuilen en ook dit jaar weer. Het mandje is een uitnodiging voor ransuilen om er een broednest van te maken. Het mandje is gemaakt door de Natuurmuseum en klompenmaker de Wielewaal in Lopik. De mandjes zijn dichtgesmeerd met tegellijm, zodat de vulling erin blijft liggen, waarna we er een laagje turfbrokken, takjes en dennennaalden in hebben gelegd. Het geheel hebben we, goed beschermt in een dichte groenblijvende boom, met stevig draad op een tak op zo'n 4 tot 5 meter hoog vastgezet.

Het mandje moet natuurlijk ook goed te bereiken zijn (aanvliegroute) en nog ruimte hebben voor de jongen om straks op een tak bij het nest te kunnen zitten. Het mandje is nauwelijks vanaf de openbare weg te zien, maar de bewoners van deze locatie hebben er wel vanuit hun keuken zicht op. Nu is het afwachten of de ransuilen de locatie goedkeuren en er een nest jongen gaan grootbrengen.

Voor het ophangen was wel een moedige klimmer nodig, de eerste paar meter op een ladder en hoger in de boom van tak naar tak, je moet het maar durven. Maar we hadden geluk, een medewerker van de lokale hovenier Tom Korbee klom – kosteloos – de boom en fikste het karweitje zonder moeite, bedankt daarvoor. Daarnaast ook dank aan Lilian voor o.a. het dichtmaken van de mand en advies bij het kiezen van de locatie.

Tot slot, als je in ons werkgebied een vaste locatie van een ransuil ontdekt, bedelende takkelingen hoort (juni/-juli), of een winterroestplek aantreft (november/februari), laat het de roofvogel- en uilenwerkgroep weten (roofvogelwerkgroep@rotta-natuur.nl) <<

WATERDIER VAN HET JAAR 2026:

SCHAATSENRIJDER

Waterdiertjes.nl

Iedereen kan meedoen met Waterdiertjes.nl! Samen maken we de biodiversiteit van ons water zichtbaar. Dit jaar staat de schaatsenrijder centraal als het Waterdier van het jaar. Wist je dat de schaatsenrijder een wants is? Er zijn meerdere soorten die sterk op elkaar lijken. Op Waterdiertjes.nl lees je hoe je ze uit elkaar houdt.

Leven op het water

Dit waterdiertje leeft niet in het water, maar óp het water.

Dankzij lange, waterafstotende poten en de oppervlaktespanning van water kan hij zich moeiteloos voortbewegen over sloten, vijvers en beken.

Schuilen langs oevers

In de winter wachten schaatsenrijders niet op het ijs maar gaan ze schuilen tussen planten langs de waterkant. Natuurlijke, begroeide oevers zijn daarom belangrijk om te overleven.

Soortgenoten als prooi

Schaatsenrijders jagen niet alleen op andere soorten. Bij weinig voedsel kunnen ook kleinere soortgenoten op het menu staan.

Doe mee met het tellen van de schaatsenrijders op de sloten en plassen in jouw omgeving. Op de website www.waterdiertjes.nl kun je nalezen wat en hoe je het moet doen.

Toename van rosse vleermuizen (*Nyctalus noctula*) in het Schiebroekse Park

Anton van Meurs en Jesse Keyzer

In het eerste decennium van de 21e eeuw moesten in het Schiebroekse Park bomen worden gekapt om de aanvliegroute van Rotterdam The Hague Airport veilig te houden. In een ander deel van het park werden daarom talrijke vleermuiskasten opgehangen als compensatiemaatregel, aangezien zich in diverse te kappen bomen verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuizen (*Pipistrellus nathusii*) bevonden. Daarbij werden kasten van het type Schwegler 1FF en Schwegler 2F geplaatst.

Ongeveer tien jaar later, in 2014, bleek dat een aantal van deze vleermuiskasten bezet was door rosse vleermuizen (*Nyctalus noctula*). In eerste instantie ging het om bezetting in de wintermaanden, maar in latere jaren werden de kasten ook in de zomerperiode gebruikt.

De rosse vleermuis is een boombewonende soort die haar verblijfplaatsen voornamelijk heeft in boomholten van oude eiken en beuken op landgoederen en in bosgebieden. In het westen van Nederland was het voorkomen van deze soort tot het einde van de jaren negentig van de vorige eeuw grotendeels beperkt tot de landgoederenzone, het bosrijke binnenduingebied. Voor 1993 werd de Zuid-Hollandse populatie geschat op circa 300–400 vrouwtjes verdeeld over veertien kraamkolonies, naast een onbekend aantal mannetjes. Alle verblijfplaatsen bevonden zich destijds op de landgoederen tussen Den Haag en Lisse (Keukenhofbos).

Rond de eeuwwisseling was de populatie rosse vleermuizen gegroeid en werden ze in meer landgoederen gevonden. Tijdens een grootschalige inventarisatie door de Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland werden in de landgoederen tussen Den Haag en Lisse dertig kraamkolonies vastgesteld en bleek het aantal vrouwtjes ongeveer te zijn verdubbeld tot circa 600 dieren. De populatie bleef daarna geleidelijk groeien. Bij een nieuwe grootschalige inventarisatie rond 2015 werden ongeveer 55 kraamkolonies vastgesteld met naar schatting circa 1700 vrouwtjes, maar werden ze ook aangetroffen buiten de traditionele kerngebieden in Zuid-Holland.

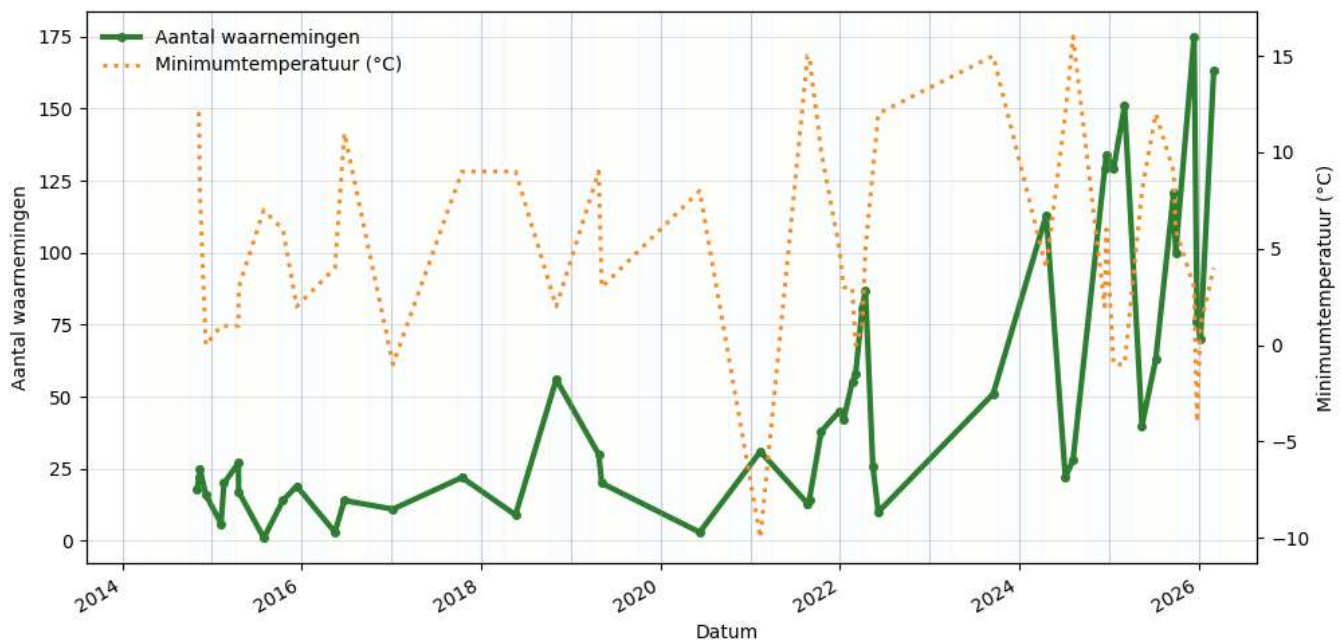

In dezelfde periode nam ook het aantal rosse vleermuizen in de regio Rotterdam sterk toe. In 2010 werden in het Kralingse Bos kraamkolonies van de soort aangetroffen. In de jaren daarna werd ook een grote groep rosse vleermuizen vastgesteld op Landgoed De Tempel in Overschie. De ontwikkelingen in het Schiebroekse Park passen binnen deze bredere regionale trend. Op 2 november 2014 werden in drie vleermuiskasten van het type Schwegler 1FF ten minste achttien rosse vleermuizen geteld; een maand later werden zestien dieren in vier kasten aangetroffen. Jesse Keyzer en Anton van Meurs (vrijwilligers van de Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland en Natuur- en Vogelwacht Rotta) zijn vervolgens gestart met het monitoren van deze groep, met als doel inzicht te krijgen in de populatieontwikkeling en in de functie van het park voor de soort.

In de eerste jaren schommelde het aantal rosse vleermuizen in de kasten tijdens de winterperiode rond de twintig dieren, terwijl in de zomer doorgaans minder dan tien dieren aanwezig waren. Omdat we de vleermuizen zonder verstoring willen monitoren, is ervoor gekozen om voornamelijk de platte vleermuiskasten regelmatig te controleren op gebruik. De kleine bolle kasten moeten namelijk worden geopend, wat verstoring veroorzaakt en bovendien een speciale vergunning vereist. Door consequent alleen de platte kasten te monitoren, blijven de resultaten op de lange termijn goed vergelijkbaar.

In 2018 werden door de gemeente Rotterdam vier extra vleermuiskasten van het type Schwegler 1FFH geplaatst. Dit zijn grote tweelaagse kasten. Reeds in het daaropvolgende voorjaar werden deze kasten bezet door een aanzienlijke groep rosse vleermuizen. Deze zijn daarom opgenomen in de monitoring.

Vanaf het najaar van 2021 nam het aantal dieren sterk toe tot meer dan vijftig individuen, met een piek van ruim 150 dieren in de winter van 2024–2025. Opvallend daarbij is dat de kasten bezet blijven bij temperaturen tussen -1°C en -5°C en dat dieren ook in de winter zich regelmatig verplaatsen tussen de verschillende vleermuiskasten en boomholten.

Naast het toenemende gebruik van vleermuiskasten werden ook de bomen in het zuidelijke deel van het park geleidelijk geschikter als verblijfplaats. Door het ouder worden van de bomen en de aanwezigheid van grote bonte specht ontstaan steeds meer boomholten die door vleermuizen kunnen worden gebruikt. Dit leidde tot de vestiging van een kraamkolonie in diverse bomen in het park. In de zomers van 2024 en 2025 werd bovendien een deel van deze kraamkolonie aangetroffen in een vleermuiskast van het type Schwegler 1FF.

Rosse vleermuizen gebruiken doorgaans een netwerk van verblijfplaatsen en wisselen frequent van boom. Het jachtgebied bestaat veelal uit waterrijke landschappen, zoals plassen, meren en rivieren, op enkele tot enkele tientallen kilometers afstand van de verblijfplaatsen. Binnen een bosgebied kunnen kolonies in het zomerhalfjaar regelmatig van boom wisselen, waarbij ook paringsactiviteiten plaatsvinden. Migratie tussen zomer- en winterverblijfplaatsen kan afstanden tot circa 400 kilometer omvatten. In Nederland vindt overwintering doorgaans plaats in bomen waar dieren ook in de zomer zitten, waardoor genetische uitwisseling tussen verschillende populaties mogelijk is. <<

Schwegler Vleermuizenkasten

De Schwegler 2F is een kleine buisvormige kast met een hoogte van circa 30 cm. De voorzijde is afneembaar en bevat de invliegopening. Om de kast te kunnen controleren moet deze voorzijde worden verwijderd. Dit leidt tot verstoring van de vleermuizen, zeker in de winterperiode.

De Schwegler 1FF is een zwarte, platte vleermuiskast van circa 40 cm hoog en 20 cm breed. De kast heeft een houten achterwand waaraan vleermuizen zich kunnen vastgrijpen. De onderzijde is open, waardoor vleermuizen de kast van onderaf kunnen betreden. De kast is van onderaf goed te inspecteren zonder hem te openen.

De Schwegler 1FFH is een grotere, tweelaagse platte kast met een hoogte van circa 80 cm en een breedte van ongeveer 25 cm. Aan de onderzijde bevinden zich twee spleetvormige invliegopeningen. In de kast is een opening in de tussenwand, waardoor vleermuizen zich tussen de twee compartimenten kunnen verplaatsen. Net als de 1FF kan ook deze kast eenvoudig van onderaf worden geïnspecteerd.

Voor meer informatie: www.veldshop.nl/nl/schwegler-vleermuiskast

Rechts:
Schwegler vleermuiskast,
inkijk van onderen mogelijk

Bronnen:

- Haan, M.S. de, F.A. van Meurs, P. Vinke & B. Verhoever (2022). *Nader onderzoek vleermuizen, roofvogels, ooievaars, runderaantjies, stinzenpluigen en kruit-imissen in het kader van de Wet natuurbescherming*. Kenmerk: ER20210930v04. Ecosyst B.V., Alblassterdam
- Keyzer, J. (2024). *Nader onderzoek vleermuizen, blauwe reiger, ooievaar, roofvogels, uilen & moerdaantjies in het kader van de Omgevingswet en activiteiten die de natuur betreffen*. Plangebied: Buitenplaatsen De Tempel en Nieuw Rhodentry, Overschie. Kenmerk: ER20240150v004. Ecosyst B.V., Hengelo-Iden-Amblacht.
- Meurs, A. van & A. de Baatman-van der Sluis (2009). *Rosse vleermuizen in Rotterdam*. Straatgras 21.
- Meurs, A. van (2019). *Omgevingswetvleermuizen in Rotterdam*. Straatgras 22.
- Mastert, K. & J. P. Bekker (2024). *De aantalsontwikkeling van de rosse vleermuis (Myotis noctuella) in West-Nederland*. Lubra 67.
- Mastert, K., R. van der Kuil, A. van Meurs & B. Noort (red.; 2025). *Zoogdierenonderzoek in Zuid-Holland. Een bloemlezing van 40 jaar onderzoek aan wilde zoogdieren in Zuid-Holland*. Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Den Haag

Ik ben de brandnetel en jullie noemen mij onkruid

Ik ben één van de bekendste planten uit West Europa. Een echt inheems kruid dus!

Ik ben echt fantastisch goed en toch gebruikt bijna niemand me! Snap jij dat nou?

Ja, ja, de brandharen op mijn bladeren geven je bultjes die jeuken en branden tegelijk maar eenmaal gekookt, hoe kort ook, merk je daar niks meer van! En dat is mooi want verder smaak ik naar spinazie. Alleen ben ik vele malen gezonder! Ik zit bomvol met vitamines (C & D) en ijzer. Ik ben zo geweldig dat ik mezelf wel moet beschermen! Als ik die brandharen niet had gehad, dan was ik allang uitgestorven geweest! Ik moet een beetje "hard to get" spelen, snap je? Maar wees niet bang, het is niks wat een paar handschoenen niet op kan lossen hoor!

En daarnaast, als je mij ziet dan kan mijn zus de dove-netel nooit ver weg zijn. Het sap van haar blaadjes haalt ook de brand uit de bultjes die je van mij krijgt. Gewoon plukken en wrijven. Maar tegen niemand zeggen hoor! Dat is dan ons geheimpje.

Je kan me drogen voor thee, warm dus een goeie vervanger voor spinazie, zaden kunnen door de muesli, sla of zelfgebakken brood.....is gewoon superfood! En dat allemaal zo uit het park, bos of jouw achtertuin! Of die van de buren natuurlijk. Gratis en voor niks!

Zelfs als plantje ben ik multifunctioneel. Ik kom om op te ruimen. Daar waar veel (plantaardig) afval ligt te vergaan kom ik vaak zomaar even om de hoek kijken. Ik hou van stikstofrijke, verstoorde bodems. Als jullie me zouden laten gaan, dan vervul ik mijn taak en verdwijn dan vanzelf weer. Maar ja, jullie zijn mensen hè. Jullie willen alles altijd precies zoals jullie het verzonnen hebben. Jullie zijn nóóit blij om mij te zien! Dus jullie halen mij keer op keer weer weg. Tja, dan blijf ik dus terugkomen hè, want ik moet toch mijn taak vervullen. Ik lijk die paardenbloem wel!

Terwijl, als je me laat staan dan kan ik naast dat je mijn blaadjes kan eten, ook nog eens mooi helpen met het bladluizenprobleem. Want daar hebben jullie ook allemaal last van. Bladluis. Toch? Precies! En weet je wat bladluis het allerlekkerste vindt? Nou, mij dus! Zolang ik in de buurt ben zullen ze altijd mij verkiezen boven al die andere plantjes die jullie zelf hebben uitgekozen. Dus jullie hebben geen luizenprobleem meer, maar ik heb een luizenprobleem! En het mooie is dat ik daar helemaal geen problemen mee heb. Zo makkelijk doe ik dat voor jullie!

Ik kom zomaar voor niks, ik help je bij de vertering van plantenresten, je kan mij eten en drinken. Ik ben gezond,

ik maak jou gezond, ik neem de luizen voor je weg. De mieren gebruiken mij als boerderij, de vogels als fastfood restaurant. Wel 50 verschillende soorten vlinders bezoeken mij graag om even te zonnen of eitjes te leggen. Iedereen is blij om mij te zien. Iedereen! Tot aan de regenwormen toe! Iedereen, behalve jij. Kunnen we daar wat aan veranderen alsjeblieft?

Als je me nou echt niet durft te proeven en je blijft toch maar van mening dat je echt nergens in je tuin een plekje voor me hebt, gebruik me dan in ieder geval voor gier, alsjeblieft! Gier is vloeibare voeding voor je planten gemaakt van mij. Met water en sommige doen er een beetje suiker bij.

Supervoeding voor je planten mag ik wel zeggen! Je kan het heel makkelijk zelf maken en het werkt veel beter dan al die kunstmatige spullen die in tuincentrums te koop zijn. Niet alleen helpt dat ze met groeien, maar dat maakt ze ook sterker en gezonder. Het helpt plagen voorkomen en ziektes genezen. Het is echt een wondermiddel!

Kunnen we dan nu misschien de chemische douche welke ik regelmatig op mijn kop krijg, naar het verleden verbannen? Want daar knapt echt helemaal niemand van op! Ik hoop het zo! Alvast dank je wel daarvoor.

Het was mij een prikkelbaar genoeg om even met je te mogen babbelen. Misschien tot een volgende keer? <<

**Was getekend,
jouw superheld, de brandnetel.**

Bron: www.tuindingen.nl - tekst Paula Kok

Natuurinformatie op de Golfbaan

Pjer Mulder

Onze buurman aan de Hoeksekade, Golfbaan de Hooge Rotterdamsche, is ook gericht op de natuur en neemt haar leden daarin graag mee. Daartoe heeft die vereniging in de receptie-ruimte van hun restaurant een bord opgehangen met daarop de afbeelding van 24 verschillende soorten vogels die hier in de omgeving voorkomen. Rotta heeft hiervoor de foto's – die wij al jaren bij onze vogelcursus aan onze cursisten vertonen – aangeleverd. De reacties van bezoekers van het restaurant zijn positief. Onderzocht wordt of er behoefte is om dergelijke informatie op meerdere plaatsen te delen.

Dirk en Isabella Gravesteyn

Een voedselmoeras

In gesprek met Dirk Gravesteyn

Josien Hof

Via het aansprekende project Rotterdam De Boer Op, dat in januari op een ledenavond werd gepresenteerd, hoorden we over een aan te leggen voedselmoeras aan de Oude Leedeweg in Pijnacker. Een Voedselmoeras, wat moeten we ons daar bij voorstellen? We gaan te rade bij de mensen die het experiment aangaan, in de persoon van Dirk Gravesteyn, die daar samen met zijn vrouw Isabella een biologisch melkveebedrijf runt.

Het is een grijze wintermiddag, en bij het Rustpunt voor fietsers en wandelaars op het terrein van de biologische melkveehouderij van Isabella en Dirk Gravesteyn worden vandaag geen bezoekers verwacht.

Inderdaad worden de eerste spaden in de grond gezet om aan de overkant van het fietspad dat achter de boerderij langs loopt een voedselmoeras aan te leggen. De ideeën erachter komen van de Stichting Voedselmoeras, die het perceel pacht van de boerderij.

Er is uiteraard al heel wat denk- en organisatie werk aan te pas gekomen, omdat er meerdere partijen zijn die toestemming moeten geven voor een dergelijke ingreep. Het Hoogheemraadschap is uiteraard ook betrokken omdat het waterpeil van het perceel omhoog moet. Nu alle vergunningen rond zijn kan het aanplanten van start. Het begint met de grond geschikt te maken en greppels om te vormen tot wadi.

Maar eerst worden we door Dirk bijgepraat over de (on)mogelijkheden van het gebied. "Het begint al met het feit dat de boerderij op - 5 NAP staat. Waar er voorheen, tot in de 90-er jaren, nog akkerbouw plaatsvond bepalen de omgevingsplannen dat er alleen grasland mag zijn. Ook op de hogere delen, de kreekruggen, mag niets anders dan gras staan, hoewel dat op zich wel voor andere beplanting geschikt zou zijn", vertelt hij. Alleen al daarom

was er een speciale vergunning nodig om op het stuk van ongeveer een hectare iets anders te gaan doen.

Hun boerderij staat dus op natte grond, en achter de boerderij is een perceel dat daarvoor geschikt te maken is. In mei 2025 is het startsein gegeven onder belangstelling van diverse partijen. In het perceel zullen eetbare en andere nuttige gewassen worden verbouwd. Vochtminnende boomsoorten als wilg en els worden aangeplant, en ook struiken als gagel en vlier. Ook andere soorten bessen kunnen groeien op vochtige grond. De waterstand en het verloop tussen sloten en greppels is bepalend voor wat er kan. Een dergelijke specifieke biotoop is daarnaast geschikt voor kruidachtige planten, zoals watermunt, moerasspirea, waterkers, en ook voor kalmoes en grote lisdodde.

"Het idee is dat alles wat er komt te staan eetbaar is, van kruiden, vruchten, wortels, blad, tot bloemen." Er is een heel beplantingsplan gemaakt met zo'n 50 verschillende soorten. Er komt beplanting ten behoeve van windvang aan de zijkanen, en stukjes bloemrijk hooiland". Is dat allemaal biologisch? "Dat is uiteraard wel het streven, maar je kunt dat op dit moment niet garanderen, want die zaden en planten moeten van allerlei kwekers komen. Dus op dit moment kunnen we dat nog niet waarmaken, wellicht in de toekomst wel."

Het is een project dat niet meteen een verdienmodel lijkt te zijn. "Dat klopt", zegt Dirk, "er is aan fondsenwerving gedaan, o.a. Greenchoice draagt bij evenals tal van particulieren, want voorlopig kost het alleen maar geld. Zonder de aanvulling van vrijwilligerswerk gaat het niet. En of het op den duur uit kan, is nog niet te voorspellen."

Een idealistische ondernemer als Dirk wil het wel heel graag proberen. "Hoe het ook uitpakt, je leert er sowieso heel veel van, het is erg interessant om hier deel van uit te maken, en weer een netwerk op te bouwen" Als bio-boer is Dirk daar inmiddels wel aan gewend, er zijn veel contacten en cursussen, want boeren delen graag hun ervaringen en leren zo ook weer van elkaar.

Koeien met afstandsbediening en digitale afrastering.

Zoals het kan gaan met een interview komen ook andere aspecten aan de orde. In Nederland zijn, in navolging van Australië en Nieuw-Zeeland, gps-trackers ontwikkeld die er voor zorgen dat het vee in een bepaald gebied blijft. Er wordt ter afrastering een digitale lijn ingevoerd op het perceel waar de dieren grazen, en middels een halsband met GPS krijgen ze een piepje als waarschuwing als ze die lijn naderen. Als de koe alsnog zo eigenwijs is door te lopen dan volgt er een stroomstootje, te vergelijken met wat er gebeurt als ze tegen schrikdraad aan komen. De ervaring leert dat koeien snel in de gaten hebben dat ze na zo'n piepje beter niet door kunnen lopen. Er is al ervaring mee opgedaan in Nederland, en Dirk werkt er sinds

Voorbeeld van een voedselmoeras

vorig jaar juli mee. Bijkomend voordeel is dat je nesten van weidevogels op deze manier ook beter kunt beschermen. Het verbaast uiteraard niet dat boerderij Gravesteyn deelneemt aan het weidevolgelgebeuren.

Waarom mogen koeien eigenlijk niet op het hele perceel grazen, is dan de vraag? "Koeien zijn, net als wij, opportunisten. Ze gaan voor de smakelijkste stukken en laten de rest staan. Zo dwingen we ze als het ware om een stuk goed af te grazen, dat is ook beter voor de biodiversiteit van het grasland.", aldus Dirk. Zo leer je weer eens wat over eigentijdse landbouwmethoden. <<

Een voedselmoeras – een nieuwe loot aan de stam van de biologische landbouw.

Wat is het en hoe werkt het?

Voor het huidige (dominante) agrarische systeem in het veenweidegebied moet het grondwaterpeil kunstmatig laag gehouden worden. Daardoor klinkt de bodem in, komen broeikasgassen vrij en komt zout water omhoog. Ook is de waterkwaliteit op veel plaatsen onvoldoende, én gaat de biodiversiteit achteruit. Daarnaast levert de huidige vorm van landbouw, de melkveehouderij, vaak onvoldoende inkomsten op voor de boer.

Een vraag die velen bezighoudt: hoe halen we duurzaam, gezond voedsel uit het veenweidegebied op een manier die biodiversiteit versterkt, klimaatverandering tegengaat en de waterkwaliteit verbetert? En dit ook nog op een manier die rendeert voor de ondernemers in dit gebied?

Een onhoudbare situatie en een onoplosbaar probleem?

Volgens de Stichting Voedselmoeras niet: Stop met polderen en werk samen met de natuur! Breng het waterpeil terug omhoog en gebruik permacultuur inzichten voor het ontwerpen van een regeneratief landbouwsysteem. Zo kunnen we samenwerken met de natuur om die gebieden ook productief te houden voor de mens. Oogst voedsel en grondstoffen en biedt tegelijkertijd ruimte voor de natuur en zuiver ook nog eens het oppervlaktewater. Dat is het idee achter het Voedselmoeras.

Een voedselmoeras werkt volgens de principes van permacultuur, en draagt bij aan oplossingen voor verschillende problemen:

- **Uitstoot van broeikasgassen:** door aanleg van een voedselmoeras zal als gevolg van een hoger waterpeil in de veengebieden CO₂-uitstoot omlaag gaan.
- **De hoge maatschappelijke kosten van de huidige intensieve veehouderij:** jaarlijks betalen we miljarden euro's via onze belastingen aan herstel van schade die veroorzaakt wordt door de intensieve veehouderij. In een voedselmoeras zal de veehouderij een stuk minder intensief zijn en minder milieuvervuiling veroorzaken. Daarbij speelt een voedselmoeras in op de trend van een plantaardiger dieet.
- **De afname van biodiversiteit in Nederland:** een voedselmoeras biedt een grote variatie aan inheemse planten waardoor de biodiversiteit sterk zal verbeteren.
- **Schade aan woningen en infrastructuur:** het voedselmoeras is een vorm van land- en watergebruik waardoor het waterpeil omhoog kan en schade aan woningen en infrastructuur (bijvoorbeeld in en om Gouda) beperkt wordt.

Bron: www.voedselmoeras.org, waar meer informatie te vinden is over de verschillende projecten.

DE FAKKEL

Leo de Rooij
aan het woord . . .

In tegenstelling tot enkele eerdere Fakkeldragers had ik op jonge leeftijd weinig met de natuur. Dat veranderde pas toen ik, inmiddels ruim 30 jaar jong, tijdens een vakantie op de Galapagos-eilanden letterlijk over een reuzenalbatros moest heenstappen die op het pad zat te broeden. In feite sloeg daar het eerste vonkje voor de natuur over. Of moet ik zeggen: werd het eerste zaadje geplant? Afijn, laat ik bij het begin beginnen.

Het even ten zuiden van Breda gelegen dorpje Zundert staat bekend om twee dingen. Allereerst natuurlijk als geboorteplaats van onze kunstschilder Vincent van Gogh, die daar in 1853 het levenslicht zag. Licht dat hem nog ver zou brengen in zijn carrière... Verder is daar het jaarlijkse bloemencorso, het grootste dahlia-corso ter wereld dat als eerste Nederlandse traditie is opgenomen in de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed. Wat vaak onvermeld blijft, is dat op 2 juli 1957 in Zundert ene Leonardus Albertus Johannes de Rooij werd geboren, deze editie uw Fakkeldrager van dienst.

Eigenlijk zou Leo Lex gaan heten. Maar toen in de laatste week van moeders' zwangerschap de overburen een hond namen die ze Lex

In het Monteverde Cloud Forest leerde ik dat dieren vooral hun 'eigen ding doen'.

noemden, was het pleit snel beslist. Het vooruitzicht van een over straat schallend "Lex, HIERRR" leidde ertoe dat de kleine onder de naam Leo zijn leven zou gaan doorbrengen. De natuur had in ons gezin (moeder, 3 kinderen, een door een verkeersongeluk veel te vroeg weggerukte vader) eigenlijk geen plek. Ik herinner me slechts meikevers ("mulders" in Zunderts dialect) rond een tuinpad op weg naar de lagere school, een vaak gespeeld dierenkwartet kaartspel, en natuurlijk het bloemencorso, waarbij we als kind duizenden dahlia's mochten doorboren met een spijker zodat de 'grote jongens' die op de wagens konden tikken.

Nieuwe wereld

Ook militaire dienst, een afgebroken studie sociologie en een baan als beginnend redacteur bij een huis-aan-huisblad brachten weinig binding met de natuur. Die natuur ging voor mij pas leven op de Galapagos-eilanden, bij toeval geboekt als extra week na een rondreis door Ecuador. Per schip langs de veelal onbewoonde eilanden, met een rubberboot aan land, om vervolgens op ieder eiland weer andere endemische planten en dieren te zien. Albatrossen, leguanen, reuzeschildpadden, blauwpoot Jan van Genten, fregatvogels, lavacactusvelden: er ging een wereld voor me open!

Een Rotta-lid verhaalt over een persoonlijke ervaring in de natuur en wat dat bij hem of haar heeft losgemaakt. De fakkel wordt steeds aan een ander lid overgedragen die ons in de volgende Aves Visum zijn of haar (natuur) roerselen mee laat beleven.

Het natuurhart begint te kloppen: ontmoeting met broedende reuzenalbatros op de Galapagos-eilanden.

Enthousiast geworden kreeg 'natuur' tijdens de daarop volgende vakanties een vast plekje in het programma. Kennismaken met andere culturen werd aangevuld met uitstapjes in de natuur. Dankzij een handige 'hub' op de Antillen ging de reis nogal eens naar Midden-Amerika. De nationale parken van Costa Rica herinner ik me als onbetwiste toppers. In het Monteverde Cloud Forrest leerde ik dat dieren vooral hun 'eigen ding doen'. Een hele dag door het zeiknatte park zwoegen op zoek naar de Quetzal, vaak beschouwd als de 'mooiste vogel ter wereld', om ze pas bij terugkomst op de parkeerplaats te zien zitten in de boom... Maar ook Belize, Guatemala en (op ligfietsen) Cuba leverden mooie natuurervaringen op. Na Midden-Amerika kwam Afrika in beeld; eerst nog in de vorm van de bekende safari's (Kenia, Tanzania), later wat avontuurlijker en uitdagender (Kameroen, Malawi, Madagaskar).

Natuur en Defensie

Zelfs in mijn werk als redacteur bij Defensie waren er af en toe toevallige ontmoetingen. Met de nadruk op 'toevallige', want in een wereld van ronkende tanks, bulderende straalja-

Hét uithangbord van Madagaskar: ringstaartmaki's

gers, geweer- en kanonvuur lijkt er weinig ruimte voor bloemetjes, bijtjes en beestjes. Toch denk ik graag terug aan die ontmoeting met een eland op een Zweeds schietterrein, een naast ons zwevende buizerd tijdens een reportage over zweefvliegen ("die weet de thermiek als beste te vinden", zei de instructeur). Het fraaie Noorderlicht boven een Noors fjord aan boord van een marinefregat, met de volgende dag tientallen dolfijnen langs. Ook de melancholische zang van een nachtegaal die zo goed paste bij het blootleggen van dat massagraf in Bosnië, de langs scherpende bonte ijsvogel bij een boottochtje met militaire juristen in Uganda, de dreigende nijlpaarden tijdens die rivieroversteek in Angola en de kraanvogels in de hoteltuin in Burundi (waar genisten van Defensie hielpen een ziekenhuis op te knappen) kan ik me goed herinneren.

Tijd voor Rotta

In aanloop naar mijn pensioen kreeg ik steeds vaker bezoek van basketbalmaatje en destijds Rotta-voorzitter Hans Sanders. Als ik straks stopte met "werken" (die aanhalingstekens vermeldde hij er altijd graag uitdrukkelijk bij...) kwam ik zeker wel een keertje bij Rotta kijken? En zo geschiedde. Inmiddels draai ik alweer een tijdje mee bij het natuurwerk op donderdag, wat me regelmatig doet verzuchten (ik zal de collega's even het gras voor de voeten wegzeisen):

Het uitsteken van reuzenberenklauwen bij het natuurwerk is echt zweten!

"Voel ik ook eens wat echt werken is, ga je van zweten!" Verder wandel ik graag mee met de ledenexcursies, bezoek regelmatig een interessante ledenavond en sleutel ik maandelijks de Nieuwsflits in elkaar. Als ik in de natuur vertoef gaat er altijd een vast maatje mee: Waarneming.nl. Niet alleen handig om je natuurervaringen zelf bij te houden, maar ook nog eens makkelijk in de planning: Is er nog wat bijzonders te zien rondom dat Duits vakantieadres in de meivakantie? En dankzij de steeds betere beeldherkenning kun je dan ook dat overstekende insect op naam brengen: gewone meikever/Gemeiner Maikäfer. Of zoals ze in Zundert zeggen: ne mulder! <<

Ik geef de Fakkelt door aan . . .

wie voelt zich geroepen?

Defensie en natuurschoon: Marinefregatten worden bevoorrad in een schitterend Noors decor (© Marine).

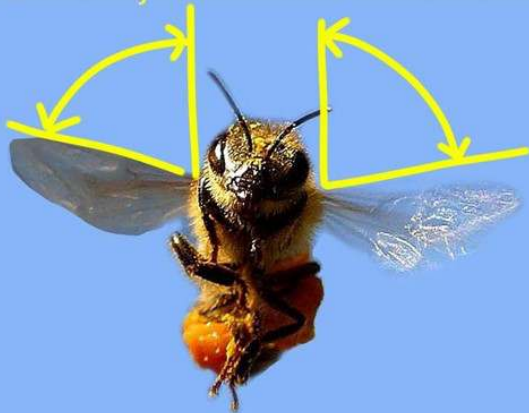
Bijdehand!

Hoe snel kunnen bijen vliegen?

Bijen zijn de snelheidsduivels van de insectenwereld. Met hun topsnelheid van 24 km per uur vliegen ze voorbij de meeste andere insecten alsof het niets is. Het is alsof ze altijd haast hebben, constant onderweg van de ene bloem naar de andere.

Met hun vleugels die als een wervelwind bewegen, kunnen ze tot wel 200 slagen per seconde maken. Als je bedenkt dat een oog knippert met ongeveer 10 tot 15 slagen per seconde, dan beseft je pas hoe razendsnel die kleine vleugels van bijen eigenlijk zijn. Het is verbazingwekkend hoe ze zo'n hoge snelheid kunnen handhaven en tegelijkertijd zo precies kunnen manoeuvreren tussen de felgekleurde bloemblaadjes. Door zo snel te kunnen vliegen, kunnen ze meerdere bloemen bezoeken in korte tijd en

Met de sturingspijlen kan de bij de hoek van de vleugel verlengen of verkorten. waardoor hij naar links of recht kan sturen

zo een belangrijke rol spelen in bestuiving van planten. Bijen zijn behoorlijk flexibel als het op hun vliegsnelheid aankomt. Ze kunnen zich aanpassen aan de omgeving en de omstandigheden waarin ze zich bevinden. Op warme zonnige dagen zullen ze over het algemeen sneller vliegen dan op koudere dagen. Dit komt doordat de warmte hun spieren en vleugels activeert, waardoor ze gemakkelijker en sneller kunnen bewegen. Het vermogen van bijen om hun vliegsnelheid aan te passen aan verschillende situaties toont aan hoe ingenieus en aanpasbaar deze kleine insecten eigenlijk zijn.

Met een ingebouwd GPS-systeem lijken bijen de weg altijd te vinden, zelfs als ze kilometers van hun korf verwijderd zijn. Hun navigatievermogen is fenomenaal; alsof ze een geavanceerde kaart in hun kleine kopjes hebben zitten. Het is een ware kunst om te zien hoe ze soepel door de lucht bewegen, elke draai en manoeuvre met ongekennde precisie uitvoerend. << Bron: www.bijenblog.nl

Jelle Naalden

Sinds 1 mei 2025 is er binnen Staatsbosbeheer Rottemeren-Bentwoud een boswachter met een geheel nieuwe functie. En dat ben ik: Jelle Naalden, Boswachter Ecologie in de teams van Rottemeren--Bentwoud en VoornePutten-IJsselmonde.

Voor Staatsbosbeheer begrippen geen onbekende functie, maar binnen deze teams wel. Het is namelijk een nieuwe functie hier, waarin ik me ga bezighouden met allerlei taken die raakvlakken hebben met ecologie. Van monitoring en inventarisatie, collega's adviseren over beheer en inrichting tot vrijwilligers en onderzoekers begeleiden, en af en toe excursies verzorgen in onze mooie gebieden.

Ik ben geboren en getogen in het West-Brabantse dorpje Hoeven, waar ik de eerste 19 jaren van mij leven ben opgegroeid. Mijn interesse in natuur is vroeg begonnen. Zo riep ik in kindertaal al op 3-jarige leeftijd vanuit de kinderwagen flamingo en pelikaan tijdens een dierentuin bezoekje. Toen ik 7 jaar oud was stormde ik op een vroege ochtend in Zuid-Limburg de caravan binnen om mijn kijker te pakken, want ik hoorde een geelgors. Een jaar later legde de bouw van ons huis stil omdat er een koolmees een nest had gemaakt in de motor van de speciemolen. Kortom, natuur, maar vooral vogels, zat er al van jongs af aan in.

In 2015 ben ik begonnen aan mijn eerste groene opleiding, namelijk *Natuur, Milieu en Ruimte* op het toenmalig Prinsentuin College in Breda. Tijdens deze 3-jarige studie heb ik stagegelopen bij vdSande Bosbeheer en Ecologie, Brabants Landschap, Sovon, Ecodat Landschap en Ecologie en kwam ik tijdens mijn laatste stage bij Staatsbosbeheer in West-Brabant in aanraking met de groene werkomgeving waar ik nu al 8 jaar werkzaam in ben.

In 2019 ben ik begonnen als leerling boswachter en heb ik een jaar in Midden-Limburg gewerkt, alsmede een jaar in de Zuid-Hollandse Delta. Na mijn leerwerktraject kon ik solliciteren voor een baan als boswachter Ecologie in Midden-Limburg en heb ik me daar tot mei 2025 ingezet voor ecologie, net zoals ik dat nu ook hier in het Zuid-Hollandse doe!

Het afgelopen jaar heb ik vooral besteed aan het leren kennen van de gebieden, de eerste monitoring en inventarisaties kunnen opzetten en collega's geadviseerd in allerlei zaken rondom beheer en inrichting. Schroom niet om me aan te spreken in het veld voor een praatje, en uiteraard ben ik bereikbaar voor vragen en opmerkingen. Tot in het veld, want buiten gebeurt het! <<

Rotta Jeugd

*pionieren in
de natuur*

Stoere natuurwerkers

Bij het natuurwerk op zaterdag 14 maart hebben jeugdleden de spierballen gebruikt om palen in de grond te krijgen. Daarnaast zijn er knotwilgen geknot om de wilgentakken te gebruiken voor het vlechtwerk tussen de palen.

Vogels spotten in de Wiebertjes

Op zaterdag 11 april waren we in de Wiebertjes, op zoek naar vogels. We hebben een fitis, tjiftjaf en een snor gehoord en wel 3 soorten roofvogels gezien: een buizerd, torenvalk en een bruine kiekendief. Wat ook erg leuk was dat we een steenuiltje zagen.

Kom naar de slootjesexpeditie, daar kikker je van op!

Op **zaterdagmorgen 20 juni** hebben we weer een slootjesexpeditie. Het zou leuk zijn als we met een grote groep op zoek kunnen gaan naar alles wat in de sloot leeft. Kom je ook en neem een vriendje of vriendinnetje mee!

En wist je dat kikkers...

- niet hoeven te drinken, het water komt via de huid binnen
- ook ademen via hun huid
- en padden de winterslaap houden in een holletje in de grond of in de modder
- niet één, maar meer dan 1000 eitjes (dril) leggen, maar lang niet alles komt uit.
- klompen dril en padden slierten dril in de sloten maken
- 20 keer zover springen als hun eigen lengte
- met hun ogen eten: als ze slikken, trekken ze hun ogen naar beneden in zijn mondholte om het voedsel naar de keel te duwen
- bij de paring de (kleinere) mannetjeskikker zich soms wel dagen op de rug van het vrouwtje vastklemt.

Kijk ook op de website www.rotta-natuur.nl wanneer er weer een excursie is voor de Rotta Jeugd! Ga je net naar de basisschool, kom dan eens gezellig met je vader, moeder, opa of oma naar het Trefpunt. Je bent van harte welkom!

Rotta natuurwerk

Rien van der Vorm

Invasieve exoten in Nederland, hiervan spreken we als soorten vanuit andere werelddelen in Europa ingeburgerd raken. Meestal als gevolg van menselijk handelen, en vaak veroorzaken zij door gebrek aan concurrentie een probleem.

Voorbeelden zijn de Amerikaanse rivierkreeft, reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop. Zij nemen zoveel ruimte in gebruik dat de oorspronkelijke soorten te worden verdrongen en dreigen te verdwijnen. Dat komt ook omdat deze exoten hier hun natuurlijke vijanden missen.

Reuzenberenklauw in volle bloei

Natuurwerkgroep is vanaf 2022 bezig om de reuzenberenklauwen in het Hoge Bergse Bos te bestrijden. De aantallen en de overlast waren toen zo groot dat Staatsbosbeheer naar het middel van gif wilde overgaan. Dat riep bij ons bezwaar op, en boden wij aan om te helpen. Naast de schade aan andere soorten veroorzaakt de

Reuzenberenklauwen steken in het Hoge Bergse Bos

reuzenberenklauw ook overlast aan mensen, bij aanraking met de huid is er kans op verbranding van de huid, vooral als die huid met zonlicht in aanraking komt.

Dus moest er een aanvalsplan worden gemaakt. Henk Starink heeft dat destijds op zich genomen. Afgefallen zaden blijven 6 tot 8 jaar kiemkrachtig, dit betekent dat al die tijd de planten geen zaad mogen produceren. Onze aanpak bestaat in eerste instantie uit het uitsteken van alle zichtbare planten, dat doen we in april en mei als de planten net gaan groeien. Als ze toch in bloei komen, steken we de bloemen af voordat het zaad rijpt. In de eerste jaren van deze aanpak werden er jaarlijks 8-9 duizend plantenuitgestoken. Nu zijn dat er minder, dus moeten we dit nog enkele jaren volhouden. Het ziet er dit jaar zeker al beter uit.

Japanse duizendknoop

Maar er zijn ook enkele groeiplaatsen van de Japanse duizendknoop ontstaan, hier is het uitsteken van de wortel geen optie, die zitten te diep. Meerdere keren per seizoen afmaaien is de keuze. Door geregeld maaien worden de plantenwortels uitgeput, maar ook hierbij moeten we dit 6 tot 8 jaar volhouden.

Zoals ik al eerder zei, er zijn nog geen natuurlijke vijanden van deze exoten aanwezig. Dit zal zeker op den duur wel komen. Begrazing met varkens helpt ook, zij graven de wortels uit. Maar in ons geval is dat moeilijk te realiseren, dus gaan onze vrijwilligers nog enkele jaren door! <<

Bericht uit de Plantenwerkgroep

Josien Hof

Ook in de wintermaanden is de Rotta Plantenwerkgroep actief bezig. Zo vonden we tijdens de Eindejaarsplantenjacht in Nesselande er nog 27 planten in bloei, zij het soms heel petieterig. Dat was net voor de sneeuwval in januari. Eind februari gingen we voor de zevende keer op strooptocht in de Eendragtspolder om de rozetten van de bijenorchis te zoeken, en we troffen er weer meer aan dan vorig jaar: ruim 1.100.

Verder hebben we ons 'bijgeschoold' door diverse online presentaties van het landelijk onderzoeksbureau FLORON over plantenfamilies te bekijken, zoals die over varens. We proberen er dan ook altijd exemplaren uit de eigen omgeving te zoeken, en ondanks de winterse omstandigheden konden we aan de slag met tongvaren, stekelvaren en mannetjesvaren. Een avond over zaden en bessen werd verzorgd door Dick Hoek, waarbij we ons met behulp van een loep verwonderden over de verscheidenheid en de 'werkwijze'.

Planten determineren is in de eerste plaats goed kijken naar details: kelk- en kroonbladeren, meeldraden, stampers etc. Een goede oefening is dan om bloemen te

Botanisch tekenen, opperste concentratie

tekenen, wat we deden op een tweetal mooie workshop avonden botanisch tekenen onder begeleiding van kunstenaar en Rottalid Jeannette Ruigrok. Het gaat er daarbij niet zozeer om of je heel goed kunt tekenen, maar vooral of het lukt om kleine verschillen te zien en ze op papier te krijgen.

Op 12 mei is het echte buitenseizoen weer begonnen met een bezoek aan Park de Polder in Lansingerland. We hebben een gebied dat Rotta onder beheer heeft geïnventariseerd, en telden zo'n 85 verschillende soorten planten. Ook hier hebben bramen die goed op een hoge stikstofdepositie gedijen de neiging te domineren. We zien veel gewone berenklauw, een inheemse plant en goed voor insecten, maar meer variatie is gewenst. Tegelijk was het mooi om veel dubbelkelk te zien, en vooral reukgras aan te treffen, een grassoort die op een wat minder rijke bodem gedijt, wellicht zijn er voorwaarden voor verbetering aanwezig. Het is een nulmeting, later kunnen we zien of op biodiversiteit gericht beheer een ander beeld gaat geven.

Heb je vragen of belangstelling? Stuur een mailtje naar plantenwerkgroep@rotta-natuur.nl <<

Op zoek naar rozetten van de bijenorchis

| reukgras

| dubbelkelk (© Peter Meininger)

| dubbelkelk vegetatief

| rozet

Wanneer de eikenprocessierups de meeste overlast veroorzaakt

De eikenprocessierups, alleen al van dat woord krijg je spontaan jeuk. Deze nare, harige rups is inmiddels helemaal gesetteld in ons land en er is bijna geen eikenboom die door de rupsen met rust wordt gelaten. Wij hebben voor je uitgezocht wanneer de eikenprocessierups de meeste overlast veroorzaakt.

De eikenprocessierups is de larve van een nachtvlinder uit de familie van tandvlinders (Notodontidae) en komt voor in delen van Europa en Azië, vooral waar eikenbomen groeien. De rupsen zijn grijsachtig met lange witte haren en bewegen 's nachts in processies op zoek naar eikenbladeren, wat hun naam verklaart. Ze nestelen zich vaak aan de zonnige kant van eikenstammen en vormen nesten van rupsen, brandharen en uitwerpselen. Een rups kan tot 700.000 brandharen hebben, die ongeveer 0,2 tot 0,3 millimeter lang zijn.

© Kars Veling Vlinderstichting

Hoe herken je de eikenprocessierups?

- De rups heeft lange witte haren die in gele vlekken op de rug staan ingeplant.
- Er loopt een donkere band boven over de rug.
- De rups heeft een donkerbruine kop.
- Ze lopen vaak in een rijtje (processie) achter elkaar aan.
- In de buurt staan altijd eiken waar nesten van spinsels in hangen. Hier trekken de rupsen zich in terug om te vervellen of om tot vlinder te verpoppen.

Wat veel mensen niet weten is dat de eikenprocessierups het hele jaar door overlast kan veroorzaken. Vrieskou doet deze beestjes niks en de brandharen van de eikenprocessierups kunnen jarenlang intact blijven en jeuk veroorzaken. Naast jeuk kunnen ze ook longklachten veroorzaken en in zeer zeldzame gevallen kan ernstige oogschade ontstaan. In de winter zal je geen rupsen tegenkomen, maar de haren van dit insect kunnen nog wel in de bodem aanwezig zijn. Wanneer je met grond aan de slag gaat kun je dus zomaar huiduitslag krijgen, zonder ook maar een rups te zien!

Er is echter één duidelijke periode wanneer deze rupsen de meeste overlast veroorzaken. Dat is ongeveer van half mei tot half juli. In deze periode ontwikkelen de rupsen namelijk massaal brandharen en vormen ze grote nesten.

Wanneer het heet is en flink waait, is de overlast van de eikenprocessierups het grootst. Bij hitte zoeken de rupsen namelijk een koeler plekje op onderaan de boomstam en kruipen ze zelfs in de grond. Ook worden ze onrustiger. Doordat de rupsen zich verspreiden kunnen brandharen makkelijker loskomen. Wanneer er dan ook nog eens veel wind staat worden de haartjes massaal door de lucht geblazen. Zelfs op honderden meters van een besmette boom kun je dan al jeukbultjes krijgen. Ook kunnen brandharen na regen en harde wind terecht komen op fietspaden en bij opspattend water op onderbenen terecht komen en irritaties veroorzaken.

Regen kan de brandharen van de eikenprocessierups uit de lucht spoelen. Dat is enerzijds gunstig, omdat deze haartjes dan niet meer in de lucht zweven. Anderzijds komen de brandharen daardoor massaal op de grond terecht. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld spelende kinderen of honden ermee in aanraking komen.

In de loop van juli ontpoppen de eikenprocessierupsen zich tot vlinders. Er is dan geen gevaar meer dat deze beestjes brandharen verspreiden, maar de overlast is zeker nog niet voorbij. Er hangen dan nog steeds nesten met miljarden haren in de bomen. Deze kunnen door de wind weggeblazen worden. Zeker als een nest uit een boom waait kan dat veel overlast veroorzaken.

De door de rups losgelaten minuscule haartjes kunnen neerkomen op je lichaam, vooral op de huid en door ze in te ademen. De weerhaakjes op de brandharen veroorzaken kleine wondjes op je huid, op je ogen of in je luchtwegen. Als de haren breken, komt er een stof vrij.

Je lichaam reageert op die stof: je huid wordt rood en er ontstaan bultjes. In je luchtwegen zwellen de slijmvliezen op. Heel soms ontwikkelen mensen een ernstige allergische reactie op de brandharen. De klachten ontstaan dan sneller en zijn veel heftiger.

Als je ondanks alle voorzorgen toch in aanraking bent gekomen met de haren van de eikenprocessierups, dan krijg je op die plekken je jeukende bultjes, roodheid en een brandend gevoel en mogelijk irritatie aan de ogen en luchtwegen. De beste manier om dat te voorkomen is binnen blijven of alle eikenbomen te mijden. Maar ja, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan! <<

Dit kan jij doen als je 'gepakt' bent door de eikenprocessierups:

- ~ Krab of wrijf **niet** bij jeuk.
- ~ Probeer de huid eerst te 'strippen' met plakband. Ook een kleefrollet om pluisjes van kleding te verwijderen werkt goed.
- ~ Gebruik nooit talkpoeder, hiervan wordt de jeuk alleen maar erger.
- ~ Een zachte, verkoelende crème met menthol, aloë vera of calendula kan de jeuk verlichten.
- ~ Heb je last van je ogen? Spoel je ogen een aantal keer met lauw water.
- ~ Raadpleeg een huisarts bij hevige oogklachten of ademhalingsproblemen.
- ~ Besmette kleding vormt een bron van verspreiding van brandharen. Was daarom de kleding meteen, het liefst op zestig graden.

Bron: Weeronline, NatureToday, Kennisplatform Processierups

Dit voorjaar al ruim 23 duizend vissen door vislift Zevenhuizer Verlaat

Ruim 23 duizend vissen, vooral baars en blankvoorn, maar ook snoek en paling, maakten dit voorjaar gebruik van de vislift bij sluis Zevenhuizer Verlaat in het Rottemeren-gebied. Daarmee staat deze vispassage in de top 3 van meest gebruikte visliften van Nederland. Vorig jaar (2025) heeft het Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard de vislift aangelegd naast de historische sluis Zevenhuizer Verlaat. Meteen al in het eerste jaar maakten zo'n 230 duizend vissen gebruik van de lift.

De vispassage verbindt de Nieuwe Maas en de Rotte via de Hennipsloot met de Ringvaart tot aan Waddinxveen en Moordrecht plus de Hollandsche IJssel. Via de vislift kunnen vissen veilig langs de sluis zwemmen. Vissen gebruiken deze routes om geschikt leefgebied te vinden, voedsel te zoeken en zich voort te planten. Een bekend voorbeeld is de paling. Jonge palingen, ook wel glasalen genoemd, zwemmen vanuit zee het land in om op te groeien in zoet water. Na ongeveer 10 tot 15 jaar zwemmen volwassen palingen terug naar zee om zich voort te planten. Ze leggen daarbij duizenden kilometers af naar de Sargassoze.

In de vislift hangt een camera. Die legt vast hoeveel vissen en welke soorten door de lift gaan. Zo krijgt het

waterschap inzicht in de aantallen en de vissoorten en hun trekgedrag. Ook genereert de camera informatie over de waterstand en waterkwaliteit.

Iedereen kan meekijken. Op de website van het waterschap (www.hhsk.nl/vissenvolgen) staan regelmatig korte video's met beelden uit de vislift. Zo kan iedereen zien welke vissen door de lift zwemmen en een kijkje nemen onder water. <<

Basiscursus Natuur in het Rottemerengebied

Josien Hofs

- nieuwe Rotta-cursus schot in de roos -

Na een nog aarzelend idee hebben we met een klein kernteam en de hulp van nog vier andere Rotta-leden een nieuwe cursus bedacht en ontwikkeld, met als motto: leer de natuur in je eigen omgeving kennen.

In de bijdrage van Alma Brouwer lees je hoe het een cursist is vergaan. In de ingevulde evaluaties wordt deze ervaring alleen maar onderstreept. We kregen alom positieve feedback, niet alleen betreffende de kennis van de sprekers, ook het enthousiasme en de passie voor de natuur worden opgemerkt. Het feit dat de opkomst van de 30 cursisten op de zes avonden steeds groot was zegt ook wel wat. Een aantal deelnemers heeft aangegeven meer te willen gaan doen in Rotta-verband.

We zijn het hele gebied doorkruist, steeds met het accent op een ander deelgebied met een eigen ecologische betekenis, van het Lage Bergse Bos tot de Eendragtspolder en alles er tussenin. Tot slot was er aandacht voor de eigen directe leefomgeving en wat je zelf zou kunnen doen. Er klonk veel waardering voor al het werk dat de Rotta natuurwerkers verzetten. Uiteraard beschouwen we deze mooie feedback als een stimulans om er mee door te gaan, waarbij enkele kritische opmerkingen die eveneens geplaatst werden tot verder nadenken stemmen.

Tijdens het bedenken en ontwikkelen hebben we zelf weer veel geleerd over de verschillende gebieden: uitzoeken hoe het precies zit, wat er aan het veranderen is, en horen wat anderen te berde brengen, zoals de bijdrage van Threes Lekkerkerk over het ontstaan en beheer van bossen, en die van Marcel van Veelen over de historische achtergrond van de Eendragtspolder.

Gelukkig kunnen we putten uit de rijke fotocollecties van diverse Rotta-leden om het geheel te illustreren, wat gezien het commentaar nog beter tot zijn recht mag komen. Het vele werk dat het ook was, is beloond met een mooi resultaat. Bij voldoende belangstelling gaan we voor 2027 bedenken hoe en wanneer deze cursus weer aangeboden kan worden.

Het kernteam, bestaande uit Marijke de Oudendammer, Bert van der Bulk en Josien Hofs, dankt Dick Hoek, Cor van de Lustgraaf, Marcel van Veelen en Threes Lekkerkerk voor hun inzet. Voor wie nog vragen of opmerkingen heeft blijft het e-mailadres voorlopig open: [<<](mailto:basiscursus-natuur@rotta-natuur.nl)

Cursusavond met uitleg/toelichting van Threes Lekkerkerk en Marijke den Oudendammer

Ook de herontwikkeling van het Lage Bergse Bos na de aanleg van de nieuwe A16 werd besproken

muurleeuwenbek en wat nog meer © Alfred Meems

Ervaringen van een deelnemer

Half februari startte in het Trefpunt aan de Hoeksekade een nieuwe cursus: de Basiscursus Natuur in het Rottemeren-gebied waar 30 mensen aan deelnamen.

In 6 presentaties/modules vertelden doorgewinterde, enthousiaste Rotta leden over de ontstaansgeschiedenis van het gebied en in grote lijnen wat er leeft aan plant en dier in het Koornmolengat, de Eendragtspolder, het Nessebos, het Hoge en Lage Bergse Bos en de Wiebertjes. Het zijn stuk voor stuk bijzondere terreinen met een eigen karakter. Er kwamen veel interessante weetjes voorbij, zoals over de waarschijnlijk oorspronkelijke begroeiing (o.a. veenmossen) en dieren (mogelijk elanden, nooit geweten!), het verdwijnen van sommige soorten, de komst van exoten, de invloed van menselijk handelen en de gevolgen van dit alles op het gebied. Tenslotte ging de laatste avond over de natuur in de eigen tuin en omgeving.

Natuurlijk was niet alles nieuwe informatie, maar herhaling kan nooit kwaad en zeker niet als ineens de samenhang tussen het een en ander duidelijk wordt. Bijvoorbeeld dat de grondsoort bepaalt welke vegetatie er groeit, die dan weer bepalend is voor de vogelsoorten die daar op afkomen. Goed dat de presentaties via de mail verstuurd werden, zodat de informatie wat beter kan beklijven. En dat is ook handig voor wie een avond had gemist.

Gaandeweg werd duidelijk wat Rotta beleidsmatig en praktisch (al dan niet in samenwerking met andere partijen) in de loop van de jaren heeft gerealiseerd in de diverse gebieden en nog steeds voor elkaar krijgt, zoals bijvoorbeeld het vele onderhoudswerk dat verzet wordt door vrijwilligers. Petje af!

Voor mij -nog maar net lid- was de cursus een fijne start en een eyeopener. Ik heb een heleboel nieuwe informatie gekregen en had geen idee van de grootte van het gebied dat onder de aandacht van de vereniging valt. Ik kijk nu anders naar mijn omgeving en bezoek stukjes natuur waar ik eerder niet heen ging. Hartelijk dank, Bert, Cor, Dick, Marcel, Threes, Josien en Marijke!

Alma Brouwer

Neem geen planten mee van vakantie: kleine souvenirs, grote gevolgen

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA): Plantgezondheid stopt niet bij landsgrenzen. Door reizen en handel kunnen ziekten en plagen zich verspreiden. Het is belangrijk dat mensen zich bewust zijn van die risico's en begrijpen dat hun gedrag daarbij een rol speelt.

Een plantje, stekje of zaden meenemen vanuit je buitenlandse vakantieadres als souvenir lijkt onschuldig, maar kan grote gevolgen hebben voor natuur en landbouw. Met de Europese campagne #PlantHealth4Life opnieuw aandacht voor een duidelijke boodschap: laat planten en zaden op je vakantiebestemming.

De risico's zijn vaak niet zichtbaar. Schadelijke organismen kunnen meeliften op bladeren, in grond of op zaden, zonder dat je het merkt. Eenmaal aangekomen in een nieuw gebied kunnen ze zich snel verspreiden. Dat kan grote gevolgen hebben..

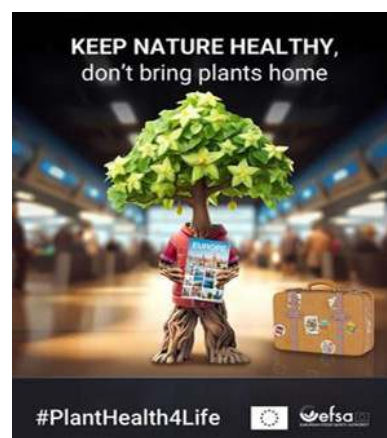
Uit risicobeoordelingen blijkt bijvoorbeeld dat sierplanten een belangrijke

route vormen voor de introductie van nieuwe plagen, zoals bepaalde tripsen en boorkevers, die grote schade kunnen veroorzaken in de land- en tuinbouw.

Wie toch iets groens wil meenemen, kan beter kiezen voor producten die aantoonbaar veilig en gecontroleerd zijn, zoals planten die binnen de EU zijn gekweekt en volgens de regels worden verhandeld. Deze zijn voorzien van een plantenpaspoort.

Het beschermen van planten begint vaak met kleine, concrete keuzes. Door geen planten of zaden mee te nemen van vakantie, verklein je de kans dat schadelijke ziekten en plagen zich verspreiden. Zo dragen we

niet alleen bij aan het behoud van de natuur, maar ook aan een gezonde voedselproductie en een veilige leefomgeving voor de toekomst. <<
Bron: NVWA

Natuur vanachter de ontbijttafel

Anneke Zuidervaat

Ineens verstilt de tuin, ergens in de verte klinkt nog de zang van een merel. Twee koolmezen doen zich paarsgewijze tegoed aan de resterende pindakaas, als laatste zorgeloze maaltijd. Een enkele tortel- of stadsduif weet nog wat restvoer te vinden. Maar de vrolijke vogeloverdaad van het voorjaar is verstoep. Geen pimpelmees of vink, geen specht, heggenmus of Vlaamse gaai bezoekt ons nog.

Een nieuwe aanwas van jonge energieke buurtkatten wandelt langs en gaat rustig zitten wachten bij de struiken waar ze de muis vermoeden, die zijn keurig rond afgeknabbelde hazelnoten heeft achtergelaten.

In de straat net buiten de tuin is het eksternest, dat we hebben zien renoveren. Nu onzichtbaar in het lichte groen, er valt niets meer te spieden. Een tijdje kwamen de twee nestbouwers onder luid getrompetter samen aan de takken van de hazelaar rukken om verse takken mee naar de nestboom te vliegen, het snoeimateriaal op de grond lieten ze ongemoeid. Nu wordt er vooral naar eten gezocht: insecten en achtergebleven zaden. Een enkel kauwtje gaat een krachtmeting aan en de dikke houtduif eist nog z'n plek als hoofdman op. Hij waggelt achter ekster en kauwtje aan. Het enige wat hij wenst is een bomvolle krop. Gekke woordspeling in onze mensenwereld, want door z'n hebberigheid en asociaal gedrag heeft hij van ons de naam van een wereldleider gekregen.

M'n aandacht gaat meestal naar de kleine vogels die veel meer inspanning lijken te moeten leveren om hun jongen groot te brengen. Zo vond ik bij de herfstschoonmaak van het broedkastje 7 niet uitgebroede eieren en 1 leeg ei. Dat laatste zegt niets over het broedsucces, maar voor het eksternest gaat ook zo nu en dan een alarm aan.

Jonge klimvlugge katten, die van boom naar schuurdak springen zijn een gevaar. De ekster voedt zich met de resterende vogelpindakaas en gaat daarna uitbundig water drinken, wat ik hem buiten het broedseizoen niet in de tuin zie doen. Ik vraag me af welk voedsel ze zoeken voor hun jongen: jonge zangvogels of misschien de dode duif op de stoep?

Ik lees over raven die 150 km vliegen om terug te gaan naar een gebied waar ze eerder aas hebben gevonden. Ze vertrouwen op hun ruimtelijke geheugen. Bovendien combineren ze strategieën. Ze gebruiken hun veelvormige oplettendheid voor lokale zoekacties, via verschillende

zintuigen én alertheid op het gedrag van soortgenoten. Dat past bij cognitieve flexibiliteit, niet bij simpele conditionering, zoals Frans v.d.Helm in Trouw schreef.

Twee jonge zwartwit vogels met korte staart stuntelen over de heg, doen verstoppertje in de boom en steken bij een buurschutting hun kop boven een plank uit. Bij al dit zwartwit optreden komt een oud liedje bij me naar boven:

*Zwarte ekster, recht of krom,
Morgen ben je bruidegom.
Morgen zul je zonder vragen,
Ook zo'n gouden trouwring dragen.*

In de stille mei-ochtend, lopend door het verstilte wijkparkje verzuchtte ik: er mag wel weer eens een vogel gaan zingen. De wegschietende merel had m'n verzoek gehoord en vulde de stilte met z'n volle tonen. En thuisgekomen trok de scholekster met z'n 'tepiet' z'n vaste voedselroute van het Alexandrium naar de Rotte. Altijd met dezelfde rechte lijn, jaar na jaar. <<

Volle maan en de invloed van de maan op eb en vloed

De volle maan is misschien wel het bekendste natuurverschijnsel in het heelal dat we kunnen zien. Toch blijft het een bijzonder verschijnsel dat we zeker niet elke dag kunnen bewonderen. Lees in dit artikel waarom het niet altijd volle maan is, hoe vaak een volle maan voorkomt en wat de invloed van de maan is op de getijden in de oceanen.

De maan draait om de aarde en maakt in ongeveer een maand tijd een heel rondje. De maan geeft zelf geen licht, maar weerkaatst het licht van de zon naar de aarde. De volle maan is te zien wanneer de verlichte helft van de maan precies naar de aarde gericht is. Dat gebeurt wanneer de aarde ongeveer tussen de zon en de maan in staat. De tijd tussen twee volle manen is iets meer dan 29 dagen. Het is dus elke maand een keer volle maan. De afstand tussen de aarde en de maan is niet altijd hetzelfde. Wanneer de kortste afstand wordt bereikt, lijkt de volle maan groter en spreken we van een supermaan.

Eb en vloed

Eb en vloed worden hoofdzakelijk veroorzaakt door aantrekkingskracht van de maan. De zwaartekracht van de maan (en die van de zon in mindere mate) trekt aan de aarde, maar ook aan het water van de aarde. Hierdoor verplaatst het water naar de maankant van de aarde. Het is daar dan vloed. Hoe dichter de aarde bij de maan en de zon staat, hoe groter de aantrekkingskracht en hoe hoger het water staat. Omdat de aarde in 24 uur om zijn as draait hebben we zo ongeveer tweemaal per dag hoogwater en tweemaal per dag laagwater.

Het verschilt per locatie wanneer het eb of vloed is. Ook varieert het verschil tussen beiden per plaats. Hoe hoog de vloed op een locatie precies is wisselt. Dit komt doordat het water van de aarde niet alleen wordt aangetrokken door de maan, maar ook door de zon. De aantrekkingskracht van de zon is minder sterk dan van de maan, omdat de zon verder weg staat. Als de maan, de aarde en de zon op een lijn staan versterken de krachten die eb en vloed veroorzaken elkaar. Dit geldt voor volle maan en nieuwe maan. Het hoogwater is dan extra hoog. Dit heet springtij.

Bij de maanfasen eerste kwartier en laatste kwartier (halve maan) werken de zon en maan elkaar tegen en oefent de maan zijn kracht dusdanig uit dat het verschil tussen eb en vloed afneemt. Dit wordt doodtij genoemd.

Bij nieuwe maan is het springtij nog net wat hoger dan bij volle maan, omdat de zon en de maan dan aan dezelfde kant van de aarde staan en de aantrekkingskracht op het water in één richting wordt uitgeoefend. Springtij valt overigens niet op de dag van volle maan of nieuwe maan, maar twee dagen erna. Ook de eerste twee dagen na volle en nieuwe maan is de aantrekkingskracht nog groot en neemt de laagte van eb en de hoogte van vloed nog verder toe. <<

Bron: Weeronline.nl

De maanfasen van volle maan tot nieuwe maan en weer terug. Foto: Adobe Stock / Matthieu.

Op de meeste dagen hebben we geen volle maan en soms is er zelfs helemaal geen maan te zien. Zo spreken we van een nieuwe maan wanneer de donkere helft van de maan naar de aarde is gericht. De maan staat dan ongeveer tussen de zon en de aarde in. Wanneer het bij ons nacht is, kunnen we de nieuwe maan dus niet zien, omdat deze aan de andere kant van de aarde staat, waar het op dat moment dag is.

Soms kunnen we overdag wel een sikkelvormige of halve maan zien. Deze is minder fel dan de volle maan. Bovendien valt de maan minder op wanneer het licht is. Daarom associëren we de maan toch vooral met de nacht.

Bioblitz Rottemeren 2026

Rotta breekt records van vorig jaar

Josien Hofs

Het was 11 mei, een wat kille, winderige avond. Rotta trok met een groep belangstellenden naar de Wiebertjes. Bij de start van de wandeling stond de teller van de Bioblitz Rottemeren bijna op de 664 waarnemingen van vorig jaar, aan het einde van de avond mochten we de 669 aantikken, het record werd gevestigd met de vermaledijde Japanse duizendknoop. Bij het ter perse gaan van dit nummer staat de teller op 766, het doel is 1.000 verschillende soorten te scoren, maar dat is wel erg ambitieus.

Het leuke van een Bioblitz is, dat zo veel mogelijk mensen mee de natuur intrekken om waarnemingen te doen. Er is uiteraard een competitief element, maar het samen er op uit, het speuren en ontdekken, aandacht voor de stand van biodiversiteit is het belangrijkste.

Landelijk is er de Bioblitzweek, van 15-22 mei, Rotterdam kent de Bioblitz-dag, waar in een etmaal 1.000 soorten moeten worden gevonden. Vorig jaar ging de teller daar ruimschoots overheen. Het Recreatieschap Rottemeren/Staatsbosbeheer doet het dit jaar in drie weken, waarbij verschillende excursies zijn aangeboden. Rotta heeft daar ook weer aan mee gedaan, niet alleen met de Wiebertjes-wandeling, ook met een speciale Trefpuntopenstelling.

Erg leuk was de vogelexcursie met Jelle Naalden van Staatsbosbeheer. Meimaand is ook steltloper-maand, aldus Jelle. We zagen er dan ook heel wat in de Eendragtspolder, waarbij de meesten hier alleen maar even bijkomen van de reis uit Afrika naar Scandinavië. Zo zagen we bosruiter, groenpootruiter en kemphaan. Kievit, kluut en de tureluur blijven gemiddeld wel in ons land om te broeden, net als de kleine plevier.

Bij de Wiebertjeswandeling spotten we met een stevige noordwestenwind een foeragerende lepelaar, voor de meesten geen dagelijkse verschijning. We speurden ook naar planten: leuk om bloeiend watermuur aan te treffen en we waren onder de indruk van de manshoge kruldistels. Een koortsvlieg waagde zich buiten, en de larfjes van de meidoornstippelmot zaten veilig in hun webjes. Bijzonder was het om de koekoek niet alleen te horen, maar heel goed te kunnen

bewonderen hoog in een wilg. Veel rietvogeltjes deden er het zwijgen toe, maar de kleine karekiet was goed te horen, evenals de Cetti's zanger. Tijdens de Trefpuntmiddag trokken we er in kleine groepjes op uit om echt te speuren naar planten en insecten. Tijdens de drie wandelingen konden we nog zo'n 20 nieuwe waarnemingen aan de lijst toevoegen, vooral klein vliegend en kruipend spul, zoals de kleine wespenboktor. Met de slaapbol en de okkernoot wisten we het plantenrecord van vorig jaar te breken (was 254, aan het einde van de dag 260).

Bij het verschijnen van dit nummer is op de website van Rotta de eindstand al vermeld. We zijn benieuwd waar we dan zijn geëindigd. Er zijn dit jaar ook flink meer waarnemers dan vorig jaar, en er wordt veel breder gekeken dan naar de wat gemakkelijker waarneembare planten en vogels, zo is op waarneming.nl te zien. De eindstand van alle soorten staat op waarneming.nl/bioblitz/22589/bioblitz-rottemeren-2026/ <<

Rechtsboven: natuurpad in de Wiebertjes

Linksboven: kardinaalsmutsstippelmot

(© Anita van Keulen)

Linksmidden: kleine wespenboktor

(© Dick Hoek)

Midden: slaapbol vegetatief (© Anita van Keulen)

Rechtsonder: blaartrekkende boterbloem

De luisteraars van Vroege Vogels hebben de grote rietsigaargalvlieg gekozen tot insect van het jaar. Deze vlieg is eigenlijk de oplosser van de woningnood in de insectenwereld: in het riet veroorzaakt hij zijn karakteristieke 'sigaar', een nestje dat niet alleen de eigen larve een thuis biedt, maar ook andere insecten een veilige schuilplek geeft. Een grote kleine, faciliterende vriend dus, die eigenschap moet de vele stemmers hebben aangesproken. Dit insect vervult een sleutelrol, hij maakt het leven van heel veel andere soorten makkelijker of zelfs mogelijk.

De verkiezing is een jaarlijks initiatief van Taxon Foundation, EIS Kenniscentrum Insecten, de Nederlandse Entomologische Vereniging en Naturalis Biodiversity Center. Meer informatie is te vinden op de website www.kenniscentrum-insecten.nl

Groen-aannemingsbedrijf Punt B.V.

Samen werken aan een mooie buitenruimte waarbij door middel van integrale aanpak, volgens diverse bestekken de openbare buitenruimte wordt onderhouden.

Groen-aannemingsbedrijf Punt B.V. onderhoudt de buitenruimte daar waar mogelijk op ambitieuze, duurzame en milieuvriendelijke wijze.

Gericht op het behouden en verbeteren van de biodiversiteit in gemeenten. Hierbij maken wij gebruik van natuurverenigingen, zoals de Natuur en Vogelwacht Rotta.

Samen zorgen wij voor behoud en verbetering van de flora en fauna!

Dit doen wij onder andere door het zoeken naar samenwerking in nauw overleg met kennis en kunde uit ons werk- en vakgebied. Daar waar mogelijk ander maaibeheer toepassen, circulair werken, ondersteuning aan natuurprojecten zoals: oeverzwaluwwallen, opzetten van diverse projecten in de buitenruimte met extra aandacht voor de aanwezige flora en fauna en het onderzoeken van potentiële mogelijkheden ter verbetering. Het project natuur en recreatiegebied 'de Groenzoom' welke wij al jaren in onderhoud hebben is een van de voorbeelden hiervan naast diverse gemeenten waaronder Woerden, Rotterdam, Ridderkerk en Zevenhuizen.

Wij zetten de juiste machines én vakbekwame medewerkers in op de juiste plaatsen zoals Red-Green, Blue Green en divers (maai-) materieel welke speciaal ingezet worden, gericht op duurzaamheid, ecologie en milieu.

Chroomstraat 1d • 3067 GN Rotterdam • Telefoon: (010) 420 60 26 • E-mail: info@groen-puntbv.nl • www.groen-puntbv.nl

MB 159 visdiefje © Chris van Rijswijk

MB 160 zomertaling © Chris van Rijswijk

Mystery Bird

Chris van Rijswijk

MB 159 Visdiefje

Is het roodborstje of roodborst? Is het winterkoninkje of winterkoning? Is het paapje of paap? Goudhaantje of goudhaan? Woudaapje of woudaap? Bladkoninkje of bladkoning? Visdiefje of visdief? Weet je, het kan me gestolen worden! De stern op de foto is in ieder geval een jong visdiefje.

MB 160 Zomertaling

Zie je een taling in de winter dan is het een wintertaling. Kijk je in de zomer naar een taling dan is het een zomertaling. Hoe makkelijk kan het zijn!? Nou, de praktijk is net iets ingewikkelder. Want een wintertaling kun je bijna het hele jaar wel waarnemen in ons werkgebied, op de vroege zomermaanden na. De zomertaling komt al eind maart en kun je tot diep in september tegenkomen. Hebben wij weer! De mannetjes zijn gemakkelijk te herkennen omdat ze er uitgesproken uitzien. De vrouwtjes kunnen je hoofdpijn bezorgen. Heeft madame een opvallende lichte vlek net achter de snavel? Dikke kans dat het een vrouw zomertaling betreft.

Bijgaand 2 nieuwe foto's. Je kunt je oplossing naar mij mailen (cdvrijswijk@gmail.com) of zelf de antwoorden onthouden. De oplossing staat in het volgende nummer. Kijk ook eens op mijn website: www.birdshooting.nl

MB 161 © Chris van Rijswijk

MB 162 © Chris van Rijswijk